

HARDNAKKET MYTE AVLIVES I NYTT VERK

- Quisling ingen stor tenker

Så å si alle Quisling-kjennere har betraktet ham som en stor filosof. Dette bildet er helt feil, påviser filosofen Else Margarete Barth i en ny bok.

KAJA KORSVOLD

Else Margarete Barth, norsk filosof bosatt i Nederland, har tatt for seg Quislings etterlatte universisme-papirer. De 930 sidene har ofte vært omtalt som beviset på Quislings intellektuelle kapasitet. Både Gabriel Langfeldt, Øistein Prætorius og Hans Fredrik Dahl har henvist til papirene som store og viktige. Utrolig nok er papirene ikke gjennomgått av noen fagperson, selv om de har vært tilgjengelige siden 1970. Nesten seks år har Else Margarete Barth brukt på arbeidet med papirene som til daglig befinner seg på Universitetsbiblioteket i Oslo. Resultatet foreligger nå i boken «Gud det er meg» som gis ut på Pax forlag.

- Det er merkelig at ikke andre filosofer har gjort dette før, sier Barth som har skrevet mye om fascistiske og andre ekstremistiske tenkesett. I tillegg til å gå nøye gjennom de vel 900 sidene med notater Quisling har nedtegnet trolig allerede fra gymnas-tiden frem til cirka 1930, har Barth også tatt for seg det hun har klart å finne av bøker Quisling brukte som underlag for sine filosofiske uttalelser. Quislings undernotater og notater i bøkene har også vært en viktig kilde for henne.

«Et voldsomt rot»

- Papirene har nok også vært overvurdert på grunn av den store mengden. Innholdet er manuset adskillig mindre enn 930 sider. Det er et voldsomt rot og sidenutviklingen som er påsatt senere, innebærer ikke noen sammenhengende tekst. Hvis et forlag skulle gitt ut papirene Øistein Parmann i 1980 karakteriserte som «et meget stort filosofisk» verk, og som Hans Fredrik Dahl så sent som i 1991 betegner som «en voldsom kraftutfoldelse», ville det høyst blitt på 100 sider, sier Else Margarete Barth. Filosofen som har tilbragt det meste av sitt voksne liv i Nederland, er professor i analytisk

filosofi og logikk. Dette er hennes første bok på norsk.

- Det interessante ved papirene er at Quisling kaster nytt lys over mange fascistisk tenkemåter. Jeg håper det for flere enn meg kan være interessant. Ellers er han absolutt ikke original. Det meste av det han sier har han lånt her og der og gjentar det i svulmende ordelag, sier Barth.

Elitær

- Som tittel på boken har du satt «Gud det er meg». Er dette et uttrykk han selv har brukt?

- Ja, det er direkte sitat. Det sier en del om hans perspektiv. Han vurderte seg slik. Men det var han ikke alene om. Det har vært andre personer i dette og forrige århundre som har hatt slike elitære filosofier. Quisling kaller «eliten» arister, av aristos, de beste.

- Hvordan tenkte Quisling?

- Han var sterkt influert av flere kilder. Han vokste opp i et ortodokst, luthersk hjem. Der opplevde han ortodokse versjoner av kristendommen. Så ble han sterkt påvirket av retningen den tyske idealisme. Den tredje store innflytelseskilden er gammel kinesisk filosofi.

Ville bli prest

- Hvordan var hans forhold til kristendommen?

- I mange år gikk han fra den. Men på slutten av sitt liv ønsket han å bli prest, kanskje fordi han skjønnte at han kom til å bli eksekutert. I papirene skriver han først om den kristne treenighet, men går senere over til en universell dualitet.

- Du mener at en av dine viktigste oppdagelser er Quislings ringe intellektuelle kapasitet?

- Ja, ryktet om det motsatte har vært påfallende sterkt. Det var nok konen, Maria Quisling, og britiske Ralph Hewins i sin biografi fra 1965 som snakket om et voldsomt fascinerende manus, som blant annet står bak dette ryktet. Hans gode karakterer på Krigsskolen har også vært brukt som bevis på dette. Men det går frem av papirene at Quisling var en mann som pugget seg til andres kunnskaper. Hans norsk er også overraskende dårlig. Han har ikke litterær språkfølelse i det hele tatt, sier Else Margarete Barth.

INGEN TENKER: Vidkun Quisling så på seg selv som en stor filosof. De fleste biografiene som er skrevet om ham, har også hevdet dette. Nå kommer boken som setter ham i det rette filosofiske perspektiv.